

УДК 658:338.2
DOI: 10.60022/3(4)-11S

Сафонік Наталія Петрівна

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу
Державний університет «Київський авіаційний інститут», Україна

Safonik Nataliia

Candidate of Economic Sciences
Associate Professor of the Department of Financial Technologies and Business
State University "Kyiv Aviation Institute", Ukraine
ORCID: 0000-0002-9822-3696

Ковальчук Альона Миколаївна

кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та підприємництва
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна

Kovalchuk Alona

Candidate of Economic Sciences
Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Ukraine
ORCID: 0000-0002-9059-8303

Костюнік Олена Валеріївна

кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та підприємництва
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна

Kostiunik Olena

Candidate of Economic Sciences
Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Ukraine
ORCID: 0000-0003-4138-7646

ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ РЕЛОКОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ІНВЕСТИЦІЙНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Анотація. У статті досліджено особливості трансформації бізнес-моделей релокованих підприємств в умовах інтелектуалізації та цифровізації. Проаналізовано вплив війни на зміну умов функціонування підприємств, що зумовило активізацію релокаційних процесів та необхідність глибокої перебудови бізнес-моделей.

На основі узагальнення статистичних даних охарактеризовано масштаби та галузеві особливості релокації підприємств в Україні, що свідчать про її системний характер і безпосередній вплив на трансформацію їх діяльності. Проаналізовано вплив цифровізації, інтелектуалізації та інноваційних процесів на зміну підходів до організації бізнес-процесів, управління ресурсами та формування нових бізнес-моделей. Обґрунтовано, що релокація підприємств у сучасних умовах виступає не лише вимушеним антикризовим заходом, а й важливим чинником структурної перебудови бізнесу та підвищення його інвестиційної привабливості. Запропоновано концептуальну схему трансформації бізнес-моделей, яка відображає взаємозв'язок ключових детермінант, процесів і результатів трансформації.

Узагальнено, що трансформація бізнес-моделей релокованих підприємств має комплексний характер і передбачає взаємодію технологічних, інтелектуальних, інвестиційних та організаційних складових.

Ключові слова: підприємство, релокація підприємств, цифровізація, інтелектуалізація, бізнес-модель, інвестиційна привабливість, інвестиційне забезпечення.

TRANSFORMATION OF BUSINESS MODELS OF RELOCATED ENTERPRISES IN CONDITIONS OF INTELLECTUALIZATION AND DIGITALIZATION: INVESTMENT AND ORGANIZATIONAL ASPECTS

Abstract. *The article examines the peculiarities of the transformation of business models of relocated enterprises in the conditions of intellectualization and digitalization. The impact of the war on enterprise operating conditions, leading to the activation of relocation processes and the need for deep restructuring of business models, was analyzed. Based on statistical data, the scale and sectoral features of enterprise relocation in Ukraine are characterized, which attest to its systemic nature and direct impact on the transformation of their activities. The impact of digitalization, intellectualization, and innovative processes on changing approaches to the organization of business processes, resource management, and the formation of new business models is analyzed. It was determined that the key drivers of the transformation are the introduction of digital technologies, the development of intellectual capital, the modernization of management systems, and the formation of effective investment strategies. To systematize the processes mentioned, the work proposes a conceptual scheme for the transformation of business models of relocated enterprises that reflects the interrelationships among intellectual, innovative, investment, and organizational determinants, as well as the corresponding transformational processes and outcomes.*

Special attention is paid to the investment and organizational aspects of transformation, which ensure enterprises' adaptation to new operating conditions, the restoration of operations, and integration into modern economic environments. It has been proven that an effective combination of investment support, digital solutions, and organizational changes leads to the formation of flexible, innovation-oriented business models capable of rapid adaptation and long-term development.

It is substantiated that the relocation of enterprises in modern conditions is not only a forced anti-crisis measure, but also an important factor in the structural restructuring of business and increasing its investment attractiveness. It is summarized that the transformation of the business models of relocated enterprises is complex and involves the interaction of technological, intellectual, investment, and organizational components.

Keywords: *enterprise, relocation of enterprises, digitalization, intellectualization, business model, investment attractiveness, investment support.*

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни та структурних трансформацій економіки України значна кількість підприємств була змушена здійснити релокацію виробничих потужностей, бізнес-процесів і управлінських структур до більш безпечних регіонів. Такий процес супроводжується не лише фізичним переміщенням активів, але й необхідністю адаптації до нових економічних, інституційних та ринкових умов функціонування. У зв'язку з цим релокація підприємств дедалі частіше розглядається не лише як антикризовий інструмент збереження бізнесу, а й як фактор трансформації бізнес-моделей.

Сучасний етап розвитку економіки характеризується активним поширенням процесів інтелектуалізації та цифровізації господарської діяльності, які суттєво змінюють підходи до організації бізнесу, управління ресурсами та взаємодії з ринком. Цифрові технології, платформи, автоматизація бізнес-процесів, використання даних та інтелектуальних систем управління створюють нові можливості для підвищення ефективності діяльності підприємств, оптимізації витрат і формування інноваційних бізнес-моделей. Для релокованих підприємств ці процеси набувають особливого значення, оскільки дозволяють частково компенсувати втрату виробничих і логістичних зв'язків, прискорити відновлення діяльності та підвищити конкурентоспроможність у новому середовищі. Водночас трансформація бізнес-моделей релокованих підприємств потребує організаційних змін та відповідного інвестиційного забезпечення. Йдеться про модернізацію виробничих процесів, впровадження цифрових технологій, перебудову систем управління, розвиток нових компетенцій персоналу та формування нових партнерських зв'язків. Обмеженість фінансових ресурсів, інституційні бар'єри, невизначеність економічного середовища та недостатній рівень цифрової зрілості багатьох підприємств ускладнюють реалізацію таких трансформаційних процесів. Додатковою проблемою є те, що більшість релокованих підприємств змушені здійснювати трансформацію бізнес-моделей у стислі терміни та в умовах підвищених ризиків, що зумовлює необхідність пошуку ефективних організаційних рішень, відповідного інвестиційного забезпечення та інструментів управління змінами. Виходячи із вище означеного, актуалізується необхідність визначення особливостей трансформації релокованих підприємств в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань релокації та трансформації бізнес-моделей підприємств присвячено праці багатьох науковців. Зокрема, у праці О. Малярчук [1] проаналізовано ключові ефекти релокації та показано, що релокація набуває стратегічного значення, забезпечуючи безперервність діяльності, підвищення стійкості бізнесу та формування нових адаптивних бізнес-моделей розвитку. У праці Т. Подвірної [2] досліджено релокацію підприємств як важливий інструмент збереження їх економічної активності та мінімізації втрат у період повномасштабної війни, зокрема через аналіз її соціально-економічної сутності та нормативно-правового забезпечення; обґрунтовано значення інституційної спроможності регіонів, інфраструктури та інтеграції релокаційних процесів у стратегії регіонального розвитку для забезпечення довгострокового економічного відновлення. У статті С. Козловського, В. Ключовської, В. Козловського, Д. Белінської [3] проаналізовано вплив вимушеної релокації підприємств в умовах війни на перерозподіл інноваційного потенціалу України, визначено її позитивні ефекти та бар'єри, а також обґрунтовано напрями підвищення ефективності інтеграції релокованого бізнесу.

Релокація підприємств виступає вагомим чинником трансформації їх інвестиційної привабливості та визначає особливості формування інвестиційних стратегій в умовах сучасних економічних викликів, що прослідковується у наукових дослідженнях. Зокрема, аналізу трансформаційного впливу релокаційних процесів на інвестиційну привабливість підприємств присвячена праця А. Ткаченко та А. Ханенко [4].

В свою чергу, у статті А. Ігнатюк та О. Булкот [5] обґрунтовано взаємозв'язок між мотивами релокації та інвестиційними стратегіями, а також виявлено специфіку релокаційних процесів українських підприємств, що відрізняє їх від міжнародної практики.

Питанням цифрової трансформації бізнес-моделей підприємств присвячені праці О. Литовченко, В. Дячека, М. Мітіна [6] та О. Святобога [7].

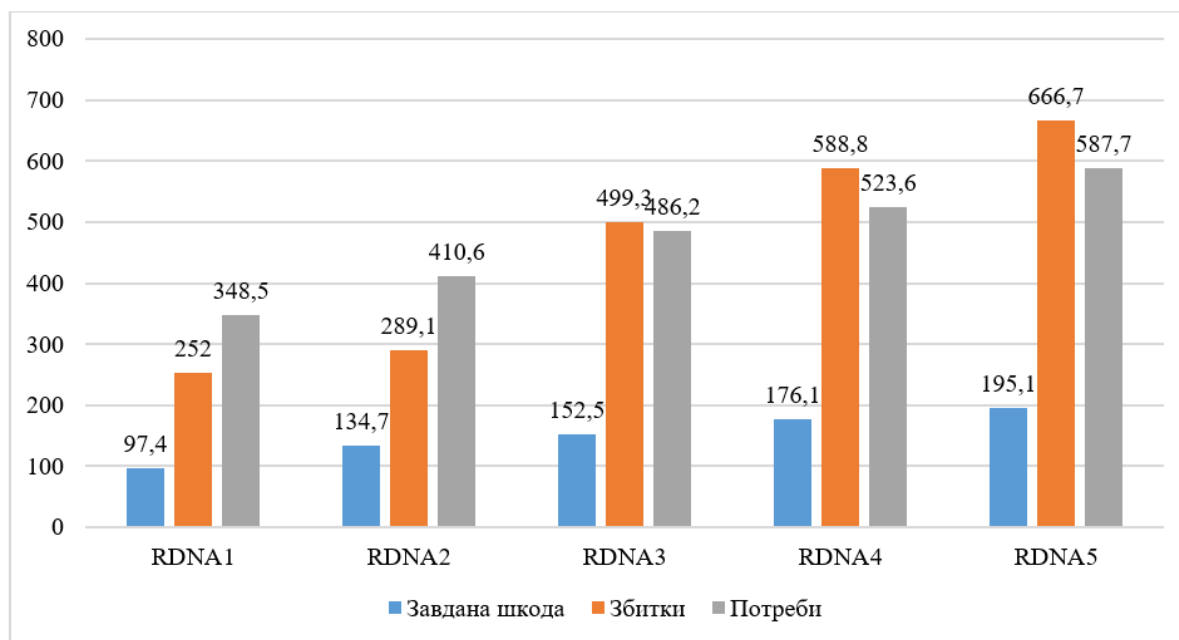
Проте, попри значну увагу до означеної проблематики, подальше дослідження трансформації бізнес-моделей релокованих підприємств в умовах інтелектуалізації та цифровізації є вкрай необхідним з огляду на динамічність зовнішнього середовища, високий рівень невизначеності та постійне оновлення технологічних рішень. Релокаційні процеси в Україні мають довготривалий характер і супроводжуються не лише просторовими змінами, а й глибокою перебудовою бізнес-процесів, управлінських підходів та інвестиційних стратегій, що обумовлює актуальність подальших досліджень.

Мета статті – дослідження впливу релокації на трансформацію бізнес-моделей підприємств в умовах сучасних інтелектуалізаційних та цифровізаційних тенденцій.

Виклад основного матеріалу. Військові конфлікти виступають потужним каталізатором глибинних трансформацій економічних систем, зумовлюючи необхідність переосмислення підходів до функціонування підприємств та їх бізнес-моделей. Війна водночас створює суперечливе середовище для розвитку бізнесу: з одного боку, стимулює прискорене впровадження інновацій і нових моделей взаємодії, а з іншого – призводить до руйнування виробничої та інноваційної інфраструктури, втрати ресурсів і порушення ланцюгів створення вартості [3]. За таких умов трансформація бізнес-моделей релокованих підприємств набуває ключового значення для забезпечення їхньої стійкості та інвестиційної привабливості.

Масштабні руйнування та економічні втрати, спричинені війною в Україні, формують нові умови функціонування підприємств. За оцінками RDNA5, сукупні прямі збитки становлять понад 195 млрд дол. США, тоді як економічні та соціальні втрати перевищують 666 млрд дол. США, а потреби у відновленні та реконструкції на найближче десятиліття оцінюються майже у 588 млрд дол. США (рис. 1). Найбільшого удару зазнали ключові інфраструктурні сектори – енергетика, транспорт і житловий фонд, що призвело до скорочення виробництва, зайнятості та загальної економічної активності [8].

У таких умовах підприємства змушені адаптуватися до нових просторових, ресурсних та інституційних обмежень, що зумовлює активізацію процесів релокації бізнесу, що, своєю чергою, актуалізує потребу у трансформації бізнес-моделей релокованих підприємств, зокрема з урахуванням можливостей цифровізації, інтелектуалізації та необхідності інвестиційного й організаційного забезпечення їх стійкого розвитку.

* завдана шкода охоплює 46 місяців з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2025 року; охоплюють загалом 64 місяці, що включає 46 місяців з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2025 року та додаткові 18 місяців до 30 червня 2027 року; потреби охоплюють період 2026–2035 рр.

Рис. 1. Динаміка зміни обсягу завданої шкоди, збитків та потреб на відновлення та відбудову (млрд дол. США)*
Джерело: [8]

У довоєнний період релокація підприємств розглядалася переважно як інструмент стратегічного розвитку, спрямований на розширення ринків збуту, масштабування діяльності та оптимізацію витрат, зокрема через перенесення бізнесу в більш сприятливі податкові чи регуляторні умови. Однак в умовах повномасштабної війни її природа суттєво змінилася: ключовими чинниками переміщення підприємств стали безпекові ризики, загроза втрати виробничих потужностей та загальна економічна нестабільність. За таких обставин релокація набуває ознак вимушеного, але водночас стратегічно важливого процесу, що супроводжується необхідністю глибокої трансформації бізнес-моделей, їх цифровізації та підвищення адаптивності до нових умов функціонування [2, с. 463].

На сьогоднішній день в Україні процес релокації підприємств набуває системного характеру та безпосередньо впливає на зміну їх бізнес-моделей. Так, у 2025 році понад 12 тис. компаній змінили місце реєстрації, здійснивши загалом 12 920 переміщень, що на 11% більше порівняно з попереднім роком (рис. 2) [9]. Просторово релокаційні потоки характеризуються концентрацією навколо столиці, яка одночасно виступає як основним донором, так і ключовим центром тяжіння бізнесу. Галузева структура переміщень демонструє домінування підприємств оптової торгівлі, а також значну частку будівельного, аграрного та торговельного секторів, що вказує на трансформацію логістичних і ринкових стратегій (рис. 3) [9]. Водночас перерозподіл підприємств між регіонами має вибіркового характеру: приріст кількості бізнесів зафіксовано лише у частині регіонів, тоді як більшість територій зазнають їх відтоку. Такі процеси свідчать про те, що релокація виступає не лише інструментом фізичного переміщення бізнесу, а й чинником глибокої перебудови бізнес-моделей, що супроводжується зміною ринкової орієнтації, організаційної структури та потребує нових інвестиційних і цифрових рішень для забезпечення стійкості та розвитку підприємств.

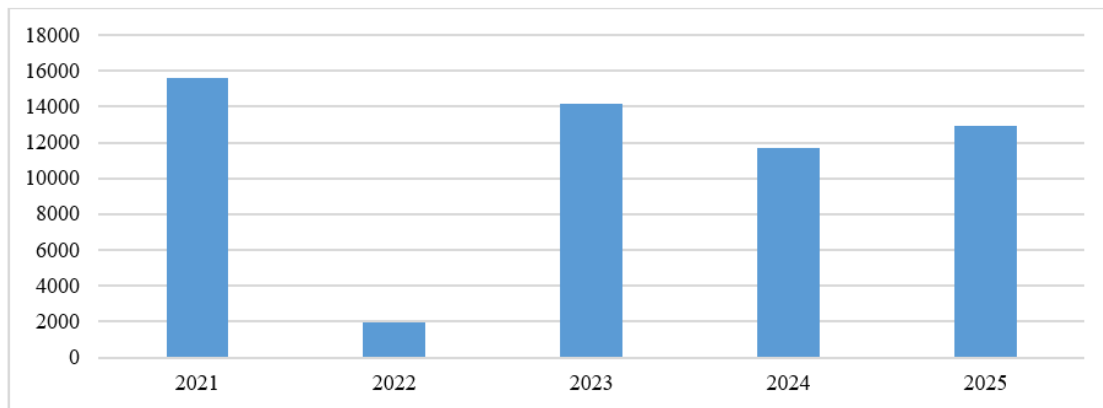

Рис. 2. Динаміка зміни кількості релокацій за 2021-2025 рр.
Джерело: [9]

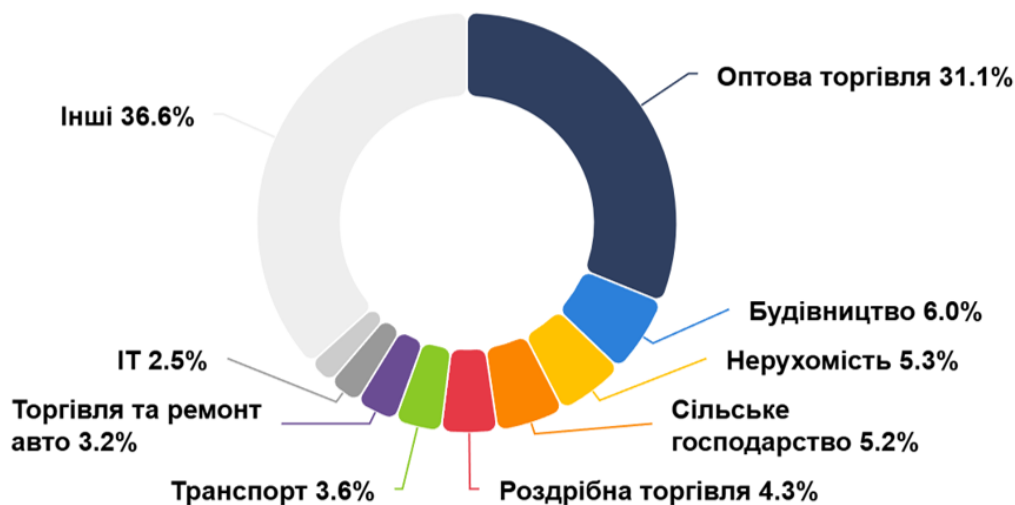

Рис. 3. Структурний розподіл компаній-релокантів за сферою діяльності за 2025 рік, %
Джерело: [9]

Погоджуємось із О. Малярчук, що релокацію в сучасних умовах доцільно розглядати не лише як оперативну реакцію на кризові виклики, а як важливий елемент трансформації бізнес-моделей підприємств. У контексті інтелектуалізації та цифровізації економіки вона виступає стратегічним інструментом адаптації до нових умов функціонування, що передбачає переосмислення підходів до організації бізнес-процесів та управління ресурсами. Одним із ключових результатів релокації є забезпечення безперервності діяльності підприємств та збереження кадрового потенціалу, що особливо критично для малих і середніх підприємств, які мають обмежені фінансові та організаційні можливості. Переміщення підприємств у більш безпечні регіони супроводжується не лише відновленням операційної діяльності, але й трансформацією організаційної структури, логістичних ланцюгів і бізнес-процесів, що часто передбачає їх цифровізацію та підвищення рівня інтелектуалізації управління, що дозволяє підприємствам підтримувати взаємодію з клієнтами та партнерами, оптимізувати внутрішні процеси та підвищувати ефективність діяльності навіть у складних умовах. Важливим аспектом релокації є також зниження фінансових ризиків, пов'язаних із нестабільністю енергопостачання, логістичними обмеженнями та загальною економічною невизначеністю. У цьому контексті релокація сприяє формуванню нових підходів до управління витратами, диверсифікації постачань і впровадженню енергоефективних та цифрових рішень. Водночас це потребує відповідного інвестиційного забезпечення, що стає одним із ключових факторів успішної трансформації бізнес-моделей. Крім того, релокація відкриває нові можливості для розвитку підприємств, зокрема шляхом виходу на нові ринки, інтеграції у нові бізнес-екосистеми та використання регіональних інструментів підтримки. У поєднанні з процесами цифровізації – це створює передумови для формування інноваційних бізнес-моделей, розширення спектра продуктів і послуг, а також розвитку нових форм взаємодії з клієнтами

та партнерами [1]. Таким чином, релокація трансформується з вимушеного антикризового заходу у комплексний інструмент стратегічного розвитку, що поєднує організаційні зміни, інвестиційні рішення та цифрову трансформацію підприємств.

Також важливою складовою процесу релокації підприємств є формування ефективної інвестиційної стратегії, яка виступає ключовим інструментом забезпечення трансформаційних змін. Погоджуємось із А. Ігнатюк та О. Булкот, що саме інвестиційні рішення визначають можливості відновлення діяльності, модернізації бізнес-процесів та впровадження цифрових і інноваційних рішень у нових умовах функціонування. Водночас інвестиційна стратегія виконує подвійне значення: з одного боку, вона забезпечує реалізацію загальної стратегії підприємства, а з іншого – формує основу для його довгострокового розвитку та інтеграції у нові ринкові середовища. Вибір відповідної інвестиційної стратегії залежить від сукупності факторів, зокрема рівня розвитку підприємства, його ресурсного потенціалу, масштабів діяльності, стратегічних орієнтирів та позиції стейкхолдерів [5, с. 65]. У контексті релокації ці аспекти набувають особливої ваги, оскільки потребують узгодження інвестиційних рішень із процесами цифровізації, інтелектуалізації та загальної трансформації бізнес-моделі підприємства.

Виходячи із вище означеного, бачимо, що трансформаційні процеси, які відбуваються у діяльності підприємств в умовах релокації, зумовлюють необхідність переосмислення підходів до формування та реалізації бізнес-моделей. Посилення ролі цифрових технологій, інтелектуального капіталу та інноваційної активності визначає нову логіку функціонування підприємств, орієнтовану на гнучкість, адаптивність і швидке реагування на зміни зовнішнього середовища. Відповідно, доцільним є виділення інтелектуальної, інноваційної та інвестиційної складових, які забезпечують комплексну трансформацію бізнес-моделей релокованих підприємств. Йдеться про поєднання цифровізації бізнес-процесів, розвитку компетенцій персоналу, впровадження інноваційних рішень та активізації інвестиційних механізмів як основи відновлення та подальшого розвитку. З метою узагальнення та систематизації зазначених аспектів запропоновано схему комплексної трансформації бізнес-моделей підприємств в процесі релокації, яка відображає взаємозв'язок ключових факторів, складових трансформації і відповідних процесів та результатів (рис. 4).

В цілому, погоджуємось із А. Ткаченко, А. Ханенко, що релокація підприємств не лише забезпечує відновлення їх діяльності, але й виступає каталізатором трансформації бізнес-моделей, зокрема в інвестиційному та організаційному вимірах. Важливу роль у цих процесах відіграє державна політика, яка через цифрові інструменти та програми підтримки забезпечує оперативність релокації, зниження адміністративних бар'єрів, що сприяє підвищенню інвестиційної привабливості. Зокрема, впровадження цифрових платформ для супроводу релокації, податкові стимули та фінансова підтримка сприяють відновленню діяльності більшості підприємств у стислі терміни та залученню додаткових інвестицій у модернізацію виробництва [4, с. 481-482]. Тобто, релокація поступово трансформується із вимушеного антикризового заходу у стратегічний інструмент підвищення інвестиційної привабливості підприємств. За умови належної державної підтримки, розвитку цифрової інфраструктури та ефективного управління інвестиційними процесами, релоковані підприємства здатні формувати нові центри економічної активності, підвищувати конкурентоспроможність та забезпечувати довгострокове зростання.

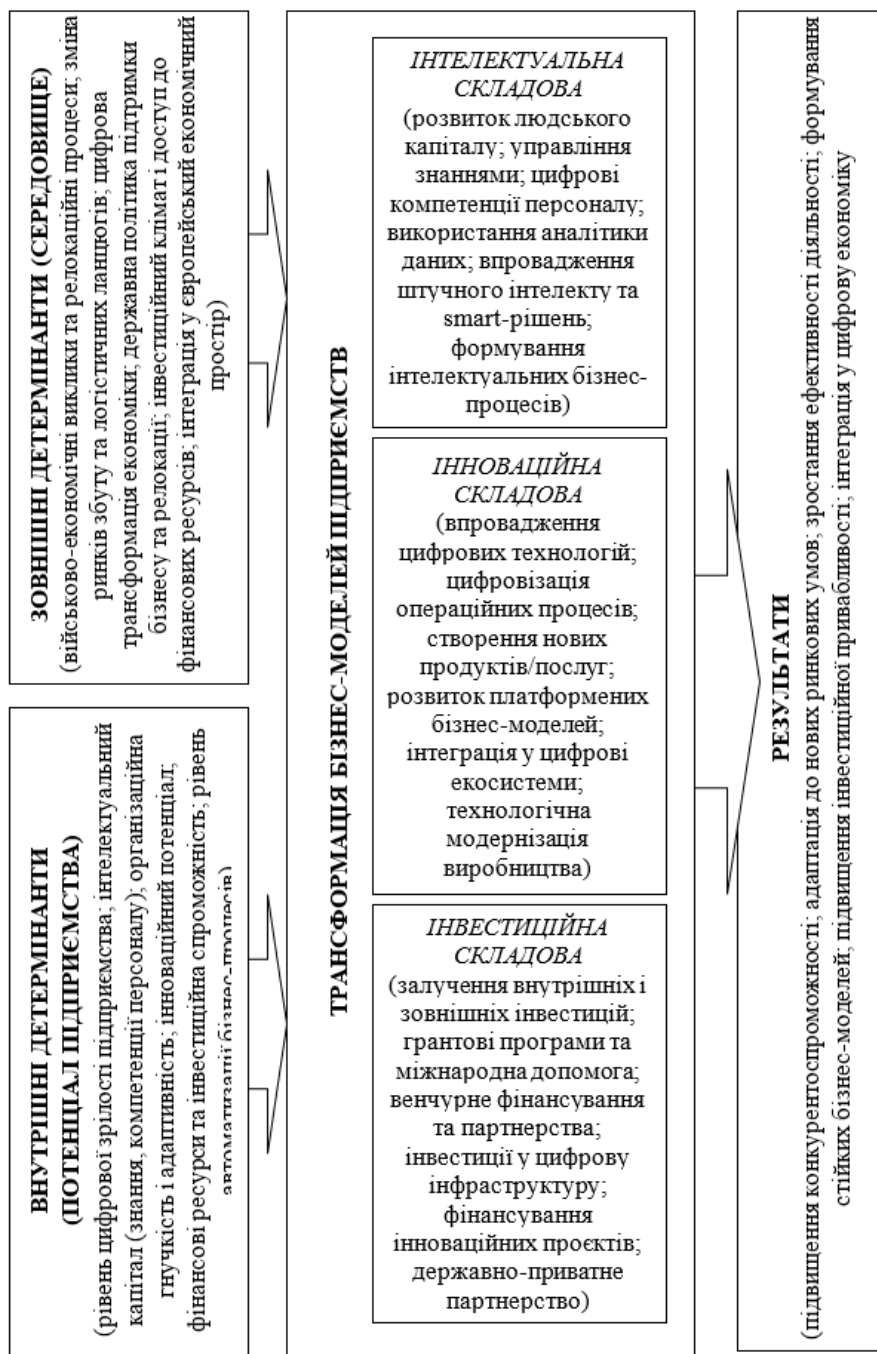

Рис. 4. Схема трансформації бізнес-моделей підприємств в процесі релокації крізь призму адаптації до сучасних викликів
Джерело: сформовано авторами на основі [1-7; 10]

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що трансформація бізнес-моделей релокованих підприємств в умовах інтелектуалізації та цифровізації має комплексний характер і супроводжується переходом від вимушених адаптаційних рішень до стратегічної перебудови діяльності. Релокація виступає не лише інструментом збереження бізнесу, а й фактором підвищення інвестиційної привабливості підприємств, оскільки стимулює їх модернізацію, оптимізацію бізнес-процесів та переорієнтацію на нові ринки.

Ключовою характеристикою таких трансформацій є поєднання цифровізації та інтелектуалізації, які забезпечують підвищення ефективності, прозорості та керованості бізнесу, що, у свою чергу, створює підґрунтя для зростання інвестиційної привабливості підприємств, оскільки сучасні інвестори орієнтуються на технологічність, інноваційність та здатність бізнесу до швидкої адаптації.

Інвестиційна складова виступає не лише ресурсним забезпеченням трансформаційних процесів, але й стратегічним фактором розвитку підприємств. Саме через інвестиційні механізми забезпечується модернізація, масштабування та інтеграція релокованих підприємств у нові економічні простори, що безпосередньо впливає на їхню конкурентоспроможність.

Організаційні зміни, пов'язані з розвитком людського капіталу, впровадженням гнучких структур управління та орієнтацією на знання і інновації, формують основу інтелектуалізованих бізнес-моделей. Такі моделі характеризуються високим рівнем адаптивності та здатністю до саморозвитку, що також підсилює їх інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі.

У цілому, трансформація бізнес-моделей релокованих підприємств слід розглядати як комплексний процес, що поєднує технологічні, інтелектуальні, інвестиційні та організаційні зміни. Її результатом є формування більш стійких, гнучких та інвестиційно привабливих бізнес-моделей, здатних ефективно функціонувати в умовах цифрової економіки та постійної невизначеності.

Література

1. Малярчук О.Г. Релокація бізнесу як інструмент адаптації суб'єктів підприємництва в умовах економічної нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-90>
2. Подвірна Т.В. Релокація підприємств як чинник регіонального розвитку України в умовах війни. *Грааль науки*. 2026. №61. С. 462-468. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.01.2026.047>
3. Козловський С. В., Ключковська В. О., Козловський В. О., Белінська Д. Ю. Вплив війни в Україні на перерозподіл інноваційного потенціалу. *Ефективна економіка*. 2025. № 5. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.47>
4. Ткаченко А., Ханенко А. Релокація як фактор трансформації інвестиційної привабливості українських підприємств у 2022-2024 роках. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35, № 4. С. 476-486. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.04.476>
5. Ігнатюк А., Булкот О. Інвестиційні аспекти релокації бізнесу: концептуальні основи та особливості реалізації в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2023. №1 (222). С. 63-68. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/8>
6. Литовченко О.Ю., Дячек В.В., Мітін М.О. Трансформація бізнес-моделей підприємств в умовах цифровізації економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-36>
7. Святобог О.С. Цифрова трансформація бізнес-процесів в українських підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-121>
8. Ukraine - Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5) : February 2022 - December 2025 (English). Washington, D.C. : World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099022026094036395>
9. Понад 12 тисяч компаній переїздили країною торік / Опендатабот. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-relocation-2025-12>
10. Ковальчук А. М., Сафонік Н. П. Цифрові технології як передумова інноваційного забезпечення економічної безпеки підприємств: виклики та стратегічні пріоритети. *Бізнес Інформ*. 2025. №5. С. 169–176. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-169-176>

References

1. Maliarchuk, O. H. (2025) Relokatsiia biznesu yak instrument adaptatsii subiektiv pidpriemnytstva v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti [Business relocation as an adaptation tool for entrepreneurial entities under conditions of economic instability]. *Economy and Society*, (82). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-90>
2. Podvirna, T. V. (2026) Relokatsiia pidpriemstv yak chynnyk rehionalnoho rozvytku Ukrainy v umovakh viiny [Relocation of enterprises as a factor of regional development of Ukraine under wartime conditions]. *Grail of Science*, (61), 462–468. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.01.2026.047>
3. Kozlovskiy, S. V., Klochkovska, V. O., Kozlovskiy, V. O. & Belinska, D. Yu. (2025) Vplyv viiny v Ukraini na pererозpodil innovatsiinoho potentsialu [The impact of the war in Ukraine on the redistribution of innovation potential]. *Efficient economy*, (5). <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.47>
4. Tkachenko, A. & Khanenko, A. (2025) Relokatsiia yak faktor transformatsii investytsiinoy pryvabylyvosti ukrainskykh pidpriemstv u 2022–2024 rokakh [Relocation as a factor in transforming the investment attractiveness of Ukrainian enterprises in 2022-2024]. *Ekonomichnyy analiz*, (35(4)), 476–486. <https://doi.org/10.35774/econa2025.04.476>
5. Ihnatiuk, A. & Bulkot, O. (2023) Investytsiini aspekty relokatsii biznesu: kontseptualni osnovy ta

osoblyvosti realizatsii v Ukraini [Investment aspects of business relocation: conceptual basics and features of implementation in Ukraine]. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, (1 (222)), 63–68. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/8>

6. Lytovchenko, O. Yu., Diachek, V. V. & Mitin, M. O. (2024) Transformatsiia biznes-modelei pidpriemstv v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky [Transformation of business models of enterprises conditions of digitalization of the economy]. *Economy and Society*, (69). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-36>

7. Sviatoboh, O. S. (2024) Tsyfrova transformatsiia biznes-protsesiv v ukrainskykh pidpriemstvakh [Digital transformation of business processes at ukrainian enterprises]. *Economy and Society*, (61). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-121>

8. World Bank Group (2026) Ukraine – Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025. Washington, D.C. Available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099022026094036395> (accessed March 20, 2026).

9. Ponad 12 tysiach kompanii pereizdzhaiut krainoiu torik [More than 12 thousand companies relocated across the country last year]. Available at: <https://opendatabot.ua/analytics/business-relocation-2025-12> (accessed March 20, 2026).

10. Kovalchuk, A. M. & Safonik, N. P. (2025) Tsyfrovi tekhnolohii yak peredumova innovatsiinoho zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv: vyklyky ta stratehichni priorytety [Digital Technologies as a Prerequisite for Innovative Provision of Economic Security of Enterprises: Challenges and Strategic Priorities]. *Business Inform*, (5), 169–176. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-169-176>

Отримано: 01.03.2026

Прийнято до публікації: 01.04.2026

Опубліковано: 15.04.2026